

**Практично-науковий семінар
«ЗАЙНЯТІСТЬ, ОСВІТА, КВАЛІФІКАЦІЯ ТА СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА
УКРАЇНСЬКИХ ВИМУШЕНО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ І БІЖЕНЦІВ»
у межах реалізації проєкту SKILLS4JUSTICE**

14 листопада 2025 р.

"Національні ринки праці та кваліфікацій у воєнний період: міграційний аспект"

Сергій Мельник, координатор команди ДНУ «Інститут освітньої аналітики»

I. Війна та люди

1. Фактично всі сфери життя в Україні розділилися на 2 періоди – до 2022 року та у жорстокий воєнний період. Довоєнні показники, тренди, стратегії та плани втратили свою нагальність. Падіння обсягів ВВП, робочих місць, зайнятості, рівня життя населення, рівня його споживання за війну впали на третину-половину. Окремі галузі економіки фактично втрачені для країни або потребуватимуть абсолютно нового технологічного відновлення. Це металургія і видобувна промисловість, неатомна енергетика і важке машинобудування, промисловість будівельних матеріалів та багато інших.

2. За воєнний період кардинально змінилася й сама структура зайнятості, перш за все, у виробничій сфері. При відносному скороченні видів економічної діяльності бюджетного спрямування (освіта, наука, охорона здоров'я, державне управління, комунальна, соціальна та побутова сфери) та суттєвому згортанні чисельності працівників в індустрії, агросекторі, готельно-ресторанному комплексі тощо, на порядок зросла частка військових, службовців оборонних секторів та працівників ВПК.

3. Відбулися глобальні обсяги переміщення працездатного населення до інших регіонів країни та за її межі. Вони торкаються третини громадян країни в цілому та цієї їхньої категорії, зокрема. Не менш помітним стала й трансформація розміщення виробничих сил та робочих місць у бік їхньої концентрації у західних областях України.

SKILLS 4 JUSTICE

Funded by
the European Union

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
IEA INSTITUTE
OF EDUCATIONAL ANALYTICS
State Scientific Institution

До відома:

Платформа ДНУ ІОА

<https://horizon.iea.gov.ua/>

II. Окремі характеристики стану ринку праці та ринку освітніх послуг

Вивчення більш як 140 інформаційних джерел, зокрема, спеціалізованої літератури, стратегічних та програмних документів відповідного спрямування дозволило зробити такі попередні висновки стосовно стану ринку праці та ринку освітніх послуг в Україні, а саме:

1. Зайнятість населення та ринок праці зазнали у воєнний період глобальних втрат. Втрачено більше третини робочих місць. Також близько третини робочої сили мігрувало за межі, та стільки ж – в середині країни. Серед галузей економіки, які у теперішній час є найбільшими споживачами кваліфікацій є армія, оборонний комплекс, транспорт, сфера послуг та бюджетна сфера. Уже більш як 25,0% зайнятих на сьогодні у сегменті оборони країни;
2. Найбільших втрат від війни серед провайдерів освітніх послуг понесла галузь підготовки кадрів на виробництві, де близько третини крупних підприємств частково або повністю згорнули свою діяльність, були релоковані чи перепрофільовані, що призвело до суттєвого скорочення сфери підготовки кадрів на виробництві. Також втратили свій потенціал і заклади формального сектору освіти – кожен 7 заклад зруйновано чи пошкоджено (453 післяшкільні заклади), близько 200 коледжів та ЗВО з їх підрозділами – переміщено з окупованих та прифронтових територій;

SKILLS 4 JUSTICE

Funded by
the European Union

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
INSTITUTE
OF EDUCATIONAL ANALYTICS
State Scientific Institution

До відома:

Ринки праці та освітніх послуг в Україні в умовах воєнного стану/ДНУ ІОА, 84 с.

**https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2025/08/monoraph_melnyk-2024-full.pdf
) (<https://horizon.iea.gov.ua/>).**

II. Окремі характеристики стану ринку праці та ринку освітніх послуг (продовження)

3. За прогнозами та оцінками аналітиків, заходами стратегій та планів національного рівня у повоєнний період Україні для відновлення економіки необхідно буде «повернути» не менш як 3 млн біженців та мігрантів працездатного віку, що є малоімовірним, та залучити до 3 млн трудових мігрантів з інших країн, що є досить проблемним з огляду на гіркий досвід ЄС. **Є й інші погляди на все це;**

4. Найбільш випитаними кваліфікаціями у період повоєнної відбудови визначено ті, що належать до таких видів економічної діяльності, як будівництво, усі види реабілітації населення, «реабілітація» довілля, енергозберігаючі та енерговідновлювальні виробництва, оборонний комплекс;

5. Масштабний відтік біженців, формування у повному обсязі ЗСУ та оборонного комплексу країни дозволили після 2022 року більш ніж у два рази знизити напругу на національному ринку праці;

6. Влада та стейкхолдери в умовах війни зняли більшість бюрократичних перепон у сфері використання праці, працевлаштування та підготовки кадрів, що дозволило, наприклад, вдвічі скоротити терміни перепідготовки дорослого населення за робітничими професіями.

SKILLS 4 JUSTICE

Funded by
the European Union

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
IEA INSTITUTE
OF EDUCATIONAL ANALYTICS
State Scientific Institution

До відома:

Ринки праці та освітніх послуг в Україні в умовах воєнного стану/ДНУ ІОА, 84 с.

https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2025/08/mo_noraph_melnyk-2024-full.pdf
) (<https://horizon.iea.gov.ua/>).

II. Окремі характеристики стану ринку праці та ринку освітніх послуг (продовження)

7. Сфера використання праці та кваліфікацій в країні у воєнний період характеризується:

- зниженням рівня життя та доходів населення у воєнний період, що спонукає останніх заощаджувати і на освіті та навчанні;
- продовженням багатьма закладами освіти практики підготовки кадрів без орієнтації на реальні потреби національного та регіональних ринків праці;
- поживавленням попиту на ринку праці за останні два з половиною роки, на що відреагували й провайдери освітніх послуг, спростивши процедури навчання дорослого населення, зокрема за мікрокваліфікаціями, суттєво його скоротивши;
- складністю із працевлаштуванням ВПО (рівень їхнього працевлаштування коливається в межах 35,0-40,0%), як через відсутність на нових територіях підходящої роботи, так і складнощами у перенавчанні колишніх металургів, шахтарів, машинобудівників та аграріїв;
- сприянням країн-партнерів у підготовці кадрів за сучасними програмами, зокрема й для сфери ЗСУ та ВПК.

SKILLS 4 JUSTICE

Funded by
the European Union

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
INSTITUTE
OF EDUCATIONAL ANALYTICS
State Scientific Institution

До відома:

Ринки праці та освітніх послуг в Україні в умовах воєнного стану/ДНУ ІОА, 84 с.

https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2025/08/monoraph_melnyk-2024-full.pdf

) (<https://horizon.iea.gov.ua/>).

II. Окремі характеристики стану ринку праці та ринку освітніх послуг (продовження)

8. Окремі нові інноваційно-інформаційні підходи відповідної сфери, запроваджені в Україні:

- запуск МЕ та ДСЗ платформи з працевлаштування та перепідготовки кадрів «Обрій»;
- онлайн-Платформа «Освіта для ветеранів» (<https://osvitaveteraniv.gov.ua/>);
- Професійна освіта онлайн (<https://profosvita.online/>);
- Цифрова платформа професійної освіти «Світ професій» (<https://svitprof.org.ua/>);
- EUROGUIDANCE В УКРАЇНІ (<https://euroguidance.nqa.gov.ua/>);
- EUROPASS В УКРАЇНІ (<https://europass.nqa.gov.ua/>);
- Кваліфікаційна мапа України (Інститут професійної освіти). (<https://www.futureskills.org.ua/>);
- Реєстр кваліфікацій (Національне агентство кваліфікацій) (<https://register.nqa.gov.ua/>).

SKILLS 4 JUSTICE

Funded by
the European Union

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
INSTITUTE
OF EDUCATIONAL ANALYTICS
State Scientific Institution

II. Окремі характеристики стану ринку праці та ринку освітніх послуг (продовження)

9. Продовжується формування Національної системи кваліфікацій:

- затверджено в країні станом на 01.10.2025 року 468 професійних стандартів (ПС);
- подано до НАКу 479 актуальних заявок на розроблення ПС;
- здійснюють оцінювання та присвоєння 574 професійних кваліфікацій 186 кваліфікаційних центрів.

10. Поряд з цим, проблемним питанням подальшої гармонізації вітчизняних професійних кваліфікацій з аналогами в ЄС та навпаки, є їх невизначеність та розпорошеність. Можна стверджувати, що повні та часткові професійні кваліфікації розподіляються на такі типи за походженням, а саме: професійні кваліфікації визнані кваліфікаційними центрами; закладами професійної освіти (іншими провайдерами освітніх послуг) до набрання чинності ЗУ "Про професійну освіту"; центрами професійної освіти ДСЗ; ЗВО "за регульованими професіями"; іншими провайдерами з оцінювання за "регульованими професіями"; ЗВО за присвоєнням професійних кваліфікацій при відсутності ПС у розрізі кожного ЗВО; закладами фахової передвищої освіти за "регульованими професіями" тощо.

SKILLS 4 JUSTICE

Funded by
the European Union

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
INSTITUTE
OF EDUCATIONAL ANALYTICS
State Scientific Institution

До відома:

**Реєстр кваліфікацій/Національне
агентство кваліфікацій (**
<https://register.nqa.gov.ua/>)

III. Результати інтерв'ювання

Для отримання більш достовірних та об'єктивних оцінок питання відповідності кваліфікацій ринкам праці нами в 2024 році було проведено інтерв'ювання 76 експертів за 5 видами анкет, що дозволило зробити такі узагальнені висновки:

1. Роботодавці вказують на існування щонайменше 53 дефіцитних для них професій, і така, ситуація характерна для всієї галузі; на регіональних ринках праці відсутні кваліфікації, за якими можна безпроблемно підібрати кадри; система освіти в певних регіонах до війни ефективно реагувала на зміни, але через бойові дії та евакуацію профільних закладів освіти ця ефективність суттєво знизилася. Зберігається давня потреба в оновленні освітніх програм та більш тісної співпраці з роботодавцями;

2. Провайдери освітніх послуг стверджують, що основні виклики та проблеми включають: відсутність загальної орієнтовної освітньої програми для деяких кваліфікацій/професій, складнощі з проходженням виробничої практики на підприємствах, військовий стан, а також відсутність фінансування для навчання за частковими кваліфікаціями; вони активно співпрацюють із місцевими компаніями чи організаціями роботодавців для покращення відповідності наданих кваліфікацій вимогам до них з боку роботодавців; така співпраця суттєво допомагає створювати можливості для подальшого працевлаштування та професійної кар'єри випускників; середній рівень відсіву за останні 5 років учнів/студентів був несуттєвим, та коливався в межах 4,0-6,0%.

SKILLS 4 JUSTICE

Funded by
the European Union

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
IEA INSTITUTE
OF EDUCATIONAL ANALYTICS
State Scientific Institution

До відома:

Ринки праці та освітніх послуг в Україні в умовах воєнного стану/ДНУ ІОА, 84 с.

https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2025/08/monoraph_melnyk-2024-full.pdf) (
<https://horizon.iea.gov.ua/>).

III. Результати інтерв'ювання (продовження)

3. Експерти органів ЦОВВ та соціальних партнерів національного/регіонального рівнів:

визначили ситуацію з трудовою міграцією та біженцями від війни катастрофічною та суттєвою проблемою для ринку праці та зайнятості в Україні; виділили політику зайнятості, направлену на покращення стану ринку праці, а саме, направленість на працевлаштування військових ветеранів, що підтримується в організаціях та установах і підприємствах, суспільстві, тоді як решта напрямів розвинена недостатньо; зазначають, що інструменти НСК відграють свою високу роль, що в першу чергу ілюструє їх зв'язок з міжнародними рамками кваліфікацій; зазначають те, що необхідна достовірна та оперативна статистика ринку праці в динаміці; важливим є оперативне реагування системи освіти на потреби роботодавців у кваліфікаціях, нових вміннях і навичках; доцільність визначення головним розробником ПС за участю освітян роботодавців, участь їх у розробці освітніх програм, робочих навчальних планів; швидкий перехід України на ПС.

SKILLS 4 JUSTICE

Funded by
the European Union

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
INSTITUTE
OF EDUCATIONAL ANALYTICS
State Scientific Institution

До відома:

Ринки праці та освітніх послуг в Україні в умовах воєнного стану/ДНУ ІОА, 84 с.

https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2025/08/monograph_melnyk-2024-fuII.pdf

) (<https://horizon.iea.gov.ua/>).

IV. Ключові висновки

- Українська система підготовки кадрів в умовах війни оптимізувалася та стали працювати ефективніше, особливо у сфері освіти дорослих, короткотерміновій підготовці/перепідготовці, кооперації роботодавців з освітянами, знятті бюрократичних бар'єрів.
- Відтік біженців та залучення населення до лав ЗСУ і ВПК зняли напругу на вітчизняному ринку праці.
- Залучення трудових мігрантів до України не було актуальним і раніше, є небезпечним зараз, але буде дуже складним процесом у повоєнний період
- Наслідки війни призводять до глобальних змін у розподілі продуктивних сил та розселенні населення, що потребуватиме не менш глобальних зусиль у створенні нової соціально-економічної формації.
- Нагальним питанням поставатиме повернення частини біженців на Батьківщину, визнання їхніх нових кваліфікацій та застосування набутого досвіду та навичок у практичній діяльності

SKILLS 4 JUSTICE

Funded by
the European Union

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
IEA INSTITUTE
OF EDUCATIONAL ANALYTICS
State Scientific Institution

Довідково:

Аналітична записка «Аналіз стану міграційних процесів в Україні» (<https://horizon.iea.gov.ua>).

V. Пропозиції

- Гармонізація НСК з кращими аналогами в ЄС, зокрема її реформування та перехід на підходи щодо прогнозування, планування, оцінювання, розподілу та використання кваліфікацій на ринках праці.
- Орієнтир на укрупнення в рази закладів освіти за кластерним принципом та шляхом створення корпоративних університетів, хабів та міжнародних центрів.
- Відмова від застарілих та бюрократичних підходів у формуванні змісту та методів навчання, переорієнтація (у воєнний та повоєнні періоди) на широкий спектр трансформації сегменту освіти дорослих.
- Створення нової, незалежної та прозорої системи внутрішнього та зовнішнього оцінювання якості освітніх послуг, визнання та присвоєння професійних кваліфікацій
- Імплементация результатів досліджень у рамках Проєкту **SKILLS4JUSTICE в Україні** в підготовку відповідних проєктів законодавчо-нормативного та методологічного спрямування, проведення інформаційного штурму серед профільних реалізаторів політик тощо.

SKILLS 4 JUSTICE

Funded by
the European Union

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
INSTITUTE
EA OF EDUCATIONAL ANALYTICS
State Scientific Institution

V. Співставлення вітчизняних кваліфікацій з відповідниками ЄС через Європейська багатомовна класифікація навичок, компетенцій та занять (ESCO)

1. Для проведення співставлення вітчизняних кваліфікацій аналогами в ESCO, перш за все, треба сформулювати їх опис у порівняльному форматі. А саме:

I. **Загальні положення.** Назва кваліфікації. Мета. Код. Тип. Рівень НРК/ЄРК. Обсяг (в кредитах). Орган, який присвоює кваліфікацію. Орган, який здійснює навчання (тип закладу освіти тощо). Орган, який здійснює зовнішнє забезпечення якості кваліфікації. Доступ до кваліфікації (наявність регулювання законодавчо-нормативними актами). Джерело інформації про кваліфікацію. Дата затвердження та орган, що затвердив.

II. **Профіль кваліфікації:** Міжнародна класифікація ISCED-F (посилання). Назва професії та код (згідно з Класифікатором професій ДК 003:2010) (за потреби). Назва професії(й) та код за ESCO (включно з 4 знаками коду за ISCO з посиланнями). Сфера професійної діяльності за КВЕД ДК 009:2010 (за потреби).

SKILLS 4 JUSTICE

Funded by
the European Union

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
E I INSTITUTE
OF EDUCATIONAL ANALYTICS
State Scientific Institution

До відома:

Європейська багатомовна
класифікація навичок,
компетенцій та занять (ESCO)

(
<https://esco.ec.europa.eu/uk/classification>
)

V. Співставлення вітчизняних кваліфікацій з відповідниками ЄС через ESCO (продовження)

III. Результати навчання. Перелік результатів навчання. Перелік компетентностей (для кожної компетентності зазначаються одна або декілька відповідних позицій щодо вимог до знань та умінь/навичок співставних з ESCO). IV. Оцінювання та присвоєння кваліфікації. Допуск до оцінювання/ кваліфікаційної атестації. Методи оцінювання. Документ, що підтверджує здобуття кваліфікації. Можливості отримання додаткових (пов'язаних) кваліфікацій (документів). V. Пов'язані кваліфікації. VI. Нормативна база/Зовнішні вимоги. VII. Інша інформація.

2. У подальшому цю інформацію співставляють за Розділом III «Результати навчання» з відповідниками в ESCO за допомогою наявних інструментів. Один із найефективніших – Платформа передового виробництва, орієнтована на навчання (Додаток SkillData Framework Builder).

SKILLS 4 JUSTICE

Funded by
the European Union

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
E I INSTITUTE
OF EDUCATIONAL ANALYTICS
State Scientific Institution

До відома:

Додаток SkillData Framework Builder.
(<https://skilldata.info/#skillfinder>).

ДЯКУЄМО!